ECLI:LV:AT:2021:0609.A420180919.8.L
Lieta Nr. A420180919, SKA-761/2021
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2021.gada 9.jūnijā

[1] Pieteicēja /pers. A/ iesniedza kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 1.decembra spriedumu, ar kuru noraidīts pieteicējas pieteikums par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru tiktu pārskatīts piešķirtās valsts vecuma pensijas apmērs kā politiski represētai personai, apdrošināšanas stāžā ieskaitot mācību periodu Baltkrievijā no 1974.gada 1.septembra līdz 1977.gada 1.martam un no 1978.gada 1.septembra līdz 1981.gada 22.novembrim.

Apgabaltiesa secināja, ka, aprēķinot Latvijā izmaksājamo pensijas apmēru, ņem vērā tikai Latvijas teritorijā uzkrāto darba stāžu atbilstoši Latvijas Republikas un Baltkrievijas Republikas līguma „Par Latvijas Republikas un Baltkrievijas Republikas līgumu par sadarbību sociālās drošības jomā" (turpmāk – Līgums) 8.panta 1. un 2.punktam. Ievērojot to, ka pieteicēja pieprasīja vecuma pensiju laikā, kad spēkā bija Līgums, jautājumi, kas saistīti ar pensijas apmēra aprēķinu, ir izšķirami, piemērojot Līguma nosacījumus. Noslēdzot Līgumu, Latvija un Baltkrievija savstarpēji ir vienojušās par iedzīvotāju sociālo aizsardzību, konkretizējot katras valsts tiesības un pienākumus šajā jomā. Abām līgumslēdzējām pusēm Līgumā ietvertie nosacījumi ir saistoši un tās nevar no tiem atkāpties.

[2] Pieteicēja kasācijas sūdzībā norāda, ka apgabaltiesa nepamatoti nav piemērojusi likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punkta 4.apakšpunktu, tā vietā nepareizi piemērojot Līguma 8.panta 1. un 2.punktu. Likuma „Par valsts pensijām" tiesību normas nodrošina labāku pieteicējas pamattiesību aizsardzību nekā Līgums. Tāpat Līguma normas neaizliedz izskatāmajā lietā piemērot likuma „Par valsts pensijām" normas. Nacionālo normu prioritāšu princips (gadījumos, kad tas labāk nodrošina cilvēktiesību aizsardzību) ir nostiprināts Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – konvencija) 53.pantā, kā arī Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (turpmāk – pakts) 5.panta otrajā daļā. Veids, kā tiek piemērots Līgums, nav atbilstoši likumdevēja gribai. Tāpat nav pamatots apgabaltiesas secinājums, ka Senāts Līguma interpretāciju sniedza 2015.gada 30.jūnija spriedumā lietā Nr. SKA-326/2015. Tiesai vajadzēja piemērot Senāta atziņas, kas izteiktas 2017.gada 23.marta spriedumā lietā Nr. SKA-113/2017 un 2019.gada 17.decembra spriedumā lietā Nr. SKA-160/2019.

Senatoru kolēģija atzīst, ka minētie argumenti nav pamatoti.

2010.gada 28.septembrī stājās spēkā Līgums, kura 8.panta 1.punkts noteic, ka katra no Pusēm aprēķina un izmaksā pensiju, tikai pamatojoties uz apdrošināšanas (darba) stāžu, kas uzkrāts tās teritorijā. Pensijas apmērs tiek aprēķināts saskaņā ar Līgumu un Pušu tiesību aktiem. Atbilstoši minētā panta 2.punktam, nosakot tiesības uz pensiju, tiek summēts personas stāžs, kas uzkrāts abu valstu teritorijā. Taču pensijas apmēru nosaka atbilstoši attiecīgās valsts teritorijā uzkrātajam stāžam. Tātad atbilstoši Līguma 8.pantam, nosakot Latvijas pensijas apmēru, ņem vērā tikai Latvijas teritorijā uzkrāto apdrošināšanas stāžu. Latvijas valstij nav jāuzņemas citas valsts saistības personu nodrošināšanā ar vecuma pensiju par citas valsts teritorijā nostrādāto laiku.

Apgabaltiesa pamatoti atsaukusies uz Senāta izteiktajām atziņām 2015.gada 30.jūnija spriedumā lietā Nr. SKA?326/2015, kur norādīts, kā interpretējams Līgums. Saskaņā ar Senāta atziņām lietā atbilstoši kolīziju atrisināšanas normai ir jāpiemēro starptautiskā tiesību norma – Līguma 8.pants, nevis nacionālā tiesību norma – likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punkts, atbilstoši kuram pieteicējas kā Latvijas Republikas pilsones apdrošināšanas stāžā līdz 1990.gada 31.decembrim būtu ieskaitāms arī Baltkrievijas teritorijā uzkrātais stāžs.

Kopš Līguma spēkā stāšanās darba un tam pielīdzinātie periodi, kas uzkrāti Baltkrievijā, ir vērtējami saskaņā ar Līguma nosacījumiem. Līdz ar to, aprēķinot Latvijā izmaksājamo pensijas apmēru, tiek ņemts vērā Latvijas teritorijā uzkrātais darba stāžs, savukārt par darba vai tam pielīdzināto periodu apdrošināšanas stāžu, kas uzkrāts Baltkrievijas teritorijā, pieteicējai jāpieprasa pensija Baltkrievijā.

Savukārt pieteicējas norādīto spriedumu atziņas izskatāmajā lietā nav piemērojamas.

Senāta 2017.gada 23.marta spriedumā lietā Nr. SKA-113/2017 tika risināts jautājums par vecuma pensijas piešķiršanu personai, apdrošināšanas stāžā iekļaujot obligātā aktīvā militārā dienesta laiku. Minētajā lietā noteicošā nozīme bija tam, ka persona bija iesaukta un pildīja obligāto aktīvo militāro dienestu PSRS Bruņotajos spēkos, neatkarīgi no dienesta faktiskās izpildes vietas. Tas, ka dienests noritēja konkrētā karaspēka daļā, kas bija izvietota kādā konkrētā vietā, tostarp Baltkrievijas PSR teritorijā, nemainīja dienesta statusu, jo persona tika iesaukta dienestā PSRS Bruņotajos spēkos, bet konkrētā karaspēka daļa bija tikai dienesta faktiskā izpildes vieta. Savukārt 2019.gada 17.decembra spriedumā lietā Nr. SKA-160/2019 tika izšķirts jautājums par apdrošināšanas stāžā iekļaujamajiem darba periodiem, kas uzkrāti līdz 1991.gada 1.janvārim Krievijas teritorijā, un par Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa regulas Nr. 883/2004 par sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanu piemērošanu, ņemot vērā, ka pieteicējas dzīvesvieta atradās Īrijā, nevis Latvijā. Līdz ar to konstatējams, ka abu minēto lietu faktiskie apstākļi ir atšķirīgi no izskatāmās lietas, tādējādi pieteicējas norādītās atziņas lietā nav piemērojamas.

Ņemot vērā minēto, pieteicējas kasācijas sūdzībā izteiktie argumenti nevar būt par pamatu kasācijas tiesvedības ierosināšanai.

[3] Pieteicēja kasācijas sūdzībā norāda, ka apgabaltiesa nepareizi piemēro konvencijas Pirmā protokola 1.pantu, lai gan tas ir attiecināms arī uz dalību sociālā nodrošinājuma sistēmās. Pat ja tiktu pieņemts, ka Līguma noslēgšana pati par sevi varētu atņemt pieteicējai tiesības saņemt Latvijas pensiju par Baltkrievijas teritorijā uzkrāto stāžu, šāds ierobežojums būtu konvencijas Pirmā protokola tvērumā un kompensācijai par ierobežojumu būtu jābūt saprātīgi saistītai ar tā apjomu.

Pieteicēja kasācijas sūdzībā norādījusi, ka konvencijas Pirmā protokola 1.pants piemērots nepareizi, taču nav norādījusi, kā izpaudies apgabaltiesas pārkāpums un kāpēc norma piemērota nepareizi. Kasācijas sūdzībā nav norādīta nekāda saistība starp konkrēto normu un iespējamām tiesas kļūdām secinājumu izdarīšanā.

Senatoru kolēģija vēlas uzsvērt, ka ar Līguma noslēgšanu pieteicējai nav atņemtas tiesības saņemt pensiju. Pieteicējai atbilstoši Līguma noteikumiem

ir aprēķināta pensija Latvijā, ņemot vērā Latvijas teritorijā uzkrāto darba stāžu. Taču pieteicējai ir tiesības uz Baltkrievijas vecuma pensiju saskaņā ar Līguma nosacījumiem par laika periodu, kas nav ņemts vērā, aprēķinot Latvijas valsts vecuma pensiju. Līdz ar to pieteicējas argumenti nav pamatoti un nevar būt par pamatu kasācijas tiesvedības ierosināšanai.

[4] Pieteicēja norāda, ka apgabaltiesa pieļāva materiālo tiesību normu pārkāpumu, nepiemērojot pakta 2.panta otro daļu un 9.pantu, kas liedz dalībvalstīm samazināt tiesību uz sociālo nodrošinājumu apjomu, bez uzmanīgas izvērtēšanas un visaptveroša attaisnojuma.

Senatoru kolēģija konstatē, ka konkrēto argumentu pieteicēja izteikusi vien kasācijas sūdzībā, līdz ar to apgabaltiesa to nevarēja izvērtēt un šis kasācijas sūdzības arguments atstājams bez ievērības.

[5] Ņemot vērā minēto, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas sūdzības argumenti nerada šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Lietā nav arī risināmi sarežģīti tiesību jautājumi, kuru dēļ kasācijas tiesvedībai būtu nozīme judikatūras veidošanā. Ievērojot minēto, kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pers. A/ kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 1.decembra spriedumu.
Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore L. Slica Senators A. Guļāns Senatore D. Mita